

SLOVENSKI NAROD.

Izhaia vsak dan popoldne, izvenčni nedelje in prazniki.

Inserat: Prostor 1 m/m × 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine daje kupčinski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklici, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K.

Zemljiščni ponudbi, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravnštvo "Slov. Naroda" in "Narodna tiskarna" Knaflova ulica št. 5, pritlično. — Telefon št. 304.

Italijanska sodba o Trstu.

Bruno Astori je priobčil v listu »Gazzetta di Venezia« o sedanjem Trstu obsežen članek, iz katerega posnamemo:

»Trst preživlja te tedne najtežje trenotke svoje krize. Zatvoritev ladjedelnic in splošna stavka sta pokazala, kako resna je situacija v tržaškem gospodarstvu. Kamor se stopi, na ulico ali v kavarno, na kak shod ali na borzo, povsod se ti zdi, da prisostvujejo pogrebu Trsta. Pesimizem, nezaupanje, poparjenost se razširajo povsod, med trgovci kakor med politiki, in ustvarja se atmosfera, ki duši mesto, ki ovira še preostalo možnost gibanja, ki uničuje vsako iniciativno, ki razorjuje vsako voljo. Najneverjetnejše vesti nastajajo med množico, se širijo in ubijajo zadnje upanje v bodočnost. Povsod se kriči: »Pogin pristanšča smrt tržaškega mesta!« To se smatra za neodvračljivo, in zaman je vsak boj proti takemu izvajaju. Naravno, da se poslužujejo to situacije vsi nezadovoljeni, vse centrifugalne sile v deželi, vsi oni, ki žele v resnici Trstu pogin, če ne že zaradi drugega, zato, da bi dobili zadoščenje za svoje trditev o avstrijskem gospodarstvu, da brez Avstrije sta življenje in prosperitet tržaškega pristanšča nemogoča. Tc dokazujejo jasno tudi razni članki polnih trpkosti in žolča, v slovenskih in nemških listih v zaledju od »Slovenskega Naroda« do graške »Ta gesposte«. Za te liste je pogin Trsta že realnost in nobena stvar ga ne more odstraniti. Pravo križarsko vojsko vodijo proti tržaškemu pristanšču in proti vsakemu trgovskemu odnosuju z Italijo. Kriče, da nobeno blago ne sme več preko meje v Italijo in noben jugoslovenski državljan ne sme več v Trst, da bi tam zaključil kake kupčine. Ta kampanja se je udejstvila že pretekli mesec. Trst je bil napovedal svoj drugi vzorčni semeni, ko pa se je izvedelo o njem v zaledju, so organizirali Dunaj, Ljubljana in Gradec tri vzorčne semnje v časovni zvezi s tržaškim. Trst je moral svoj semenj odpovedati. Ne priznavati tega stanja razmer in ne reagirati, bi bil težek pogrešek in krivda, ki bi samo povečala škodo in še obtežila situacijo. Res je, da situacija Trsta ni rožnata, marveč žalostna in nevarna, kakor morda še ni bila nikdar, ali ne sme se pozabiti, da je sedanja pomanjkljivost in zastoj

pristanišča posledica velike krize ki pretresa vse zmagovalce in premagance, da so to pojavi, skupni vsem deželam. Treba je torej zavajanja, in sicer pri voditeljih, kakor pri množici. Ne mrmati in ne slabiti si duha, marveč podvojiti svoje sile z resno voljo, to je dolžnost mase. Ostatki tukaj klub neugodnosti momenta in klub obetajočemu se zunanjemu zaslужku, s svojo navzočnostjo množični inicijative in vstajno držati podjetja, to je dolžnost onih, ki so dajali svoje imen deset ali pa sto let kakemu podjetju, ki je prineslo Trstu pa tudi njim prospeh. Zelo se je ukoreninil v javnem tržaškem mnenju glas da se mislijo izseliti razne industrijske in trgovske družbe, deloma v Genovo, deloma na Reku, deloma v Hamburg. Pustiti, da se širijo te vesti oziroma resno mislita na odhod, to bi značilo veleizdajstvo proti lastnemu rodu, proti lastnemu mestu, proti Italiji. Delna krivda na sedanjih tržaških razmerah zadeva Tržašane same, še večja krivda pa vlado. Pa rekriminacije ne koristijo nič. Treba je pogumno na delo, da se prične združevanje tega velikega bolnika. To ni lahka stvar. Veljavni ekonomisti in publisti so v uglednih listih dokažali, da vlada v deželi napram Trstu, in recimo skoro proti Trstu neverjetno nezaupanje, indispozicija, da se smatra Trst ne samo za pasivno postavko za državo, marveč tudi za samopasnega parazita, ki ga ni mogoče zadovoljiti z nikakvo velikodušnostjo in žrtvijo. Do silej ni bilo pravega razumevanja tržaškega vprašanja. Kolebalo se je med problemom italijanskega Trsta in italijanskim problemom Trsta. Trst je dobival podporo kakor kak reven sin in ni se razumevalo, da je bil Trst mnogo več nego eno mesto, bil je čudovito sredstvo za življenje, za delo, za ekspanzijo naroda po svetu. Tega, kakor sodimo niste še razumela dežela in vlada. In dokler ne bo tega razumevanja, ne bo mogla nobena pomoč dati olajšav obubožanemu mestu in ne bo mogoče tržašča in bogastva beneškega orienta, italijanskega orienta, zoper prisvojiti domovini.«

Počasi prihajajo Italiani sam k pravemu spoznanju tržaških razmer. Ni bilo pravega razumevanja na merodajnih mestih, to je res in res je tudi, da, dokler ga ne bo, pojde Trst raku pot. Trst velja v

Rim za pasivno postavko, za parasta ga imajo, ki ni nikdar sit. Bruno Astori se je povpel do bridle resnice glede Trsta in jo očitno povedal. Prav je storil. Moti pa se, da smo v zaledju kdo ve kako sovražni Trstu. Ako je med nami nerazpoloženje proti Trstu, je na tem krv

sam tisti Trst, ki ga obsoja Astori in tisti faktorji, katerim bere levite Mi pričakujemo zboljšanja Trsta in Trsta samega. Ako je nima, pa naj si vzame svobodo za svoje premetno življenje! Drugače mora umreti!

Ugled države.

Z državo je kakor z žensko. Če ne skrbi za svoj ugled, če skoraj boječe ne paži na svoj dober glas, jo slave gorovice prej ali slegi potegnejo v propast. V izjemnih slučajih more sicer neodvisna in močna žena ponosno prezreti vse gorovice, ne sme pa tega storiti država, ki ni nikdar čisto neodvisna in ki dostikrat niti ni tako močna, da bi mogla omalovaževati posledice padanja svojega ugleda.

Zato je država dolžna, da skrbi za svoj dober sloves, in vsak vstajajoč narod se po tej resnici načelno ravna. Stari Rim je branil ugled svoje države tudi v manjših stvarach z orojem v roki in enako dosledno so se ravnali po tem načelu Angleži, ki so branili z orojem celo svoj prestiž. Za nas, ki smo komaj nastali, ki se moramo še vedno boriti za priznanje, za nas je ugled države še prav posebne važnosti. In vendar vemo, da le malokatera država skrbi tako malo za svoj ugled kot naša. Kljub temu pa ne smemo, če hočemo biti pravični, zaradi tega naša država, ker še manj kot država, skrbe ne državljeni za ugled svoje domovine.

V tem oziru bi mogli napisati celo knjigo samih žalostnih dokazov in tako splošno znanih, da je v resnici odveč, če spravljamo z orisom čitalca v slabo voljo. Potrebno pa je, da omenimo en slučaj, kjer bi mogli z malimi stroški in tudi z malim delom mnogo dosegči. To je delo za naš ugled ob meji.

Preko naše države vodijo velike svetovne ceste in mednarodni brzovlaki vozijo dan in dan preko naše države. V veliki meri je odvilen ugled naše države od tujih potnikov, ki prehajajo našo zemljo ker oni so žive priče naših razmer, naše sile. Nobena slika pa se ne utisne potniku tako globoko v sponmin, kakor ona, ki jo dobi pri vhodu v državo. Zato je največje važnosti, da država skrbi, da nudi na meji kar najboljšo sliko, da dela kratkomalo za sebe reklamo. Če po mislimo, da prihaja večina tujev

iz Italije in iz Avstrije, potem moremo reči, da naši državi nikakor ne more biti težko, da prepriča potnika, da je vredna vsega spoštovanja. Posebno pa je treba misliti na take stvari, ki jih je pogrešal, ko se je vozil čez Avstrijo in Italijo.

V tem oziru stoji na prvem mestu čistost. Treba je priznati, da je v zadnjem času Južna železnica očistila vse kolodvore in jih pobegnila. Vendar pa bi se moglo v tem oziru še mnogo storiti. Tako je nujno, da izginejo vsi ostanki umazanih barak, tako je treba, da so poslopja mejnih postaj reprezentativna, da so uradniki vzorno uniformirani, da je v vagonih preskrbljeno za zadostno razsvetljivo in da so garderobe v redu.

Zunanje lice postajo je prvo kar vpliva na potnika. Drug vtis pa mu da carina, mejna policija in pa vojaštvvo, z eno besedo naša uprava. In dasi se je v tem že mnogo izboljšalo, vendar se mora še mnogo napak odpraviti. — Čisto v redu je, če so oblasti stroge, toda popolnoma napačno je, če so surov. S strankami je treba ravnati strogo, in v času številnih tihotapcev in drugih mednarodnih sleparij je strogost tudi umestna, ki jo rad prizna vsak tujec. Toda vedno treba — vladnost. V tem oziru so nam Italijani stokrat naprej. Kasar surovost, tako pa je škodljivo vsako šikaniranje potnikov. Največje zlo pa je menjavanje odredb. Če je bilo rečeno, da morajo potniki izstopiti, potem naj izstopijo in sicer vsi, brez izjeme.

Naša največja sila je naša armada. Na meji imamo priliko, da se z njo, dejali bi, pobahamo. Cisto nemogočo pa je, da bi mogli to dosegči — sicer ves respekt in spoštovanje pred njimi — s kozaki. Na mejo bi se moral poslati le zastavne vojske in orožnike in vse v čednih uniformah. Razigrana armada ne more pridobiti državi nobenega ugleda in škoduje sebi, ker nimajo tuji tistega respekta pred njo, ki bi ga moralni imeti.

Naša država slovi naravnost po izobilju svojih poljedelskih pridelkov. Tudi v tem oziru bi moral preskrbeti, da tujeck takoj občuti, da je prišel v bogato deželo. Na kolodvorskih postajah bi se moralo dobiti tako ceno in tako dobro hrano, kakor povsodi v deželi. In kar ni nazadnje, postrežba bi morala biti prvoravn.

Prvi vtis, ki ga dobijo tujecc na meji o naši državi, bi moral biti: Da je prišel čisto, da je red, da so ljudje gostoljubni in vlijudni, da je armada silna in da je vsega v izobilju.

Za to naj skrbi merodajni krog!

Narodna skupščina.

Prva plenarna seja.

— Beograd, 20. oktobra (Irr). Datano poročilo. Ker so se pogajali med demokratimi in radikalci o nadaljnji otvoritvi narodne skupščine zavleklo čez 10. uru, je zamolil predsednik dr. Ivan Ribar otvoriti sejo izrednega zasedanja šele ob 11. dop. Ker je bil od vladnih strank očakovano načelo otvoritve rednega zasedanja skupščine, vladpa vodilni predstavniki so zavlekli svoje funkcijske Radikalci, dr. Štora O. d. i. je predlagal, da se izvoli začasno predstavstvo, in je za predsednika predlagal prot. Mihalčić. V dnevu predlagal, da se za začasnega predsednika izvoli Mihalčić. Zoper hrušč je vkljukal: »Nime besede! Voliti je treba najstarejši, ne da se ga voli iz vladne vedenje.« Drugi klic: »Starejši je Maglajlić. Demokratije: »Ljubo Davidović.« Hrušč je trajal dalje.

Kot najstarejši član zborisce je zasedel predsedniško mesto prot. Mihalčić. Nato je minister Trifković predal kraljevi ukaz o otvoritvi rednega zasedanja. Zadanes predsednik je imenoval na to se zaplenikarja radikalca dr. Janjića, demokrata Agatonovića, muslimana Alipa in zemljoradnika Benina. Ob splošnem hrušču je bila seja zaključena, ker predsednik ni dovolil klerikalci Baridu in Štora. Dnevnih red jutrišča, ob 11. dop. se vržeče seje je volitve predsedstva.

— Kon —

Gori ob razvalinah starokrščanske bazilike, skoraj na izkopanem starodavnem pokopališču, si je postavil naš arheolog Franjo Bulič svoj Tuskul, ne dače pa si je pripravil med cipresami svoje posmrtno bivališče: velik sarkofag z latinskim napisom, ki bo pričal našim potomcem v vsem svetu, da smo imeli tudi Jugosloveni svojega Monsena, Rossija in Bendorfa.

Franjo Bulič je svečenik, učenjak svetovnega glasu, velik Jugosloven. Eden največjih, kar jih poznava naša zgodovina. Rojen leta 1846. v Vranjici pri Solinu, praznuje letos svojo petdesetdeseteletico.* Gimnazijo je študiral v priškem seminarju in Splitu, bogoslovje v Zadru, na Dunaju pa klasično filologijo in slavistiko. Med drugim je bil njegov učitelj tudi naš Miklošič. Bil je nato profesor v Splitu in Dubrovniku, bil je poslušat na Dunaju rimsko epigrafiko, bil šolski nadzornik v Dalmaciji, trinajst let ravnatelj splitske gimnazije — dokler ga ni Dunaj zaradi pokodovanje slike Franca Jožefa v njegovi gimnaziji vpokojil. Od leta 1883. je ravnatelj državnega arheološkega muzeja v Splitu.

Bulič se je po vpokojitvi popolnoma posvetil raziskovanju Salone. Rezultate svojega dela je objavil v znanstvenem »Bullettino di archeologia e storia

dalmata«, ki izhaia sedaj pod imenom »Vjesnik za arheologiju i istoriju dalmatinke«. Napisal je mnogo znanstveno — zgodovinskih razprav in člankov. Bulič je perfektno govoril in piše srbsko - hrvaški, italijanski, francoski in nemški. Sedaj dela na zgodovini po krajem na jugoslovenskem ozemlju do 12. stoletja. Za to delo je pridobil vse naše zgodovinarjev in arheologov.

Svoje raziskovalno delo je pridal s skromnimi sredstvi. Ni se ustrasil nobene zaprake. S svojim sistematičnim delom je dosegel nepridržljivo uspehe in pokazal pot svojim naslednikom. Lep vzgled naši povojnega generacij. Eno glavnih del Buličevega znanstvenega življenja je brezvonomo odkritje cerkve Sympherius - Hezechius, od krite pokopališča Manastirine in Marušine, starega rimskega amfiteatra, rimske nekropole — vse to v Solinu. Nadalje v Rizičini pod Klisom odkritje cerkve sv. Petra s napisom »Dux Triumviratus, odkritje nagrobnih plošč hrvaške kraljice Jelene v Hor« Mihalčić Materij Stefanik in odkritje cerkve, kjer je bil kronan kralj Zvonimir.

Njegovo narodno jugoslovensko zavest prinači predvsem zbiranje dokumentov za staroslovensko bogoslužje. Kot zaupnik velikega Strossmayerja je počival tajno v Rimu, kar je bilo vzrok, da se na Dunaju pričeli paziti na njegovo jugoslovensko agitacijo.

Bulič je svetovnoznan jugoslovenski arheolog. Njegovo delo pozna vse znanstveni svet. Dobil je nešteto odlikovanj

držav in drugem svetu. Ob njegovih 75letnici ga je zagrebalska univerza promovirala za svojega častnega doktorja. Muzejsko društvo Ptuju pa mu je izročilo diplomo čestnega člana. V kratkem izide zgodovinska knjiga, ki bo velikoga pomembna sama za Jugoslovene in Slovane, ampak tudi v mednarodnem kulturno - političnem oziru. Prvi svetovni vojni se je sbrali učenjaki vseh narodov, da dokumentirajo s preobrazljivo vse znanstvenega delovanja na delovnih in šolevštvo, kulturo in skupnost vseh civiliziranih narodov. Od Jugoslovenov bodo zastopani med drugimi: Jagi Murko, Iščič, Mantuan, Gruber, Pejković, Vulic. Od ostalih Slovencev: Božidar Bicili, Poljak Bencsikovszky, Bolgar Krasar. Nadalje mnogi francoski, italijanski, nemški, danški, romunski, madžarski in drugi učenjaci.

Naj bi nam blagohotna usoda dala mnogo takih moš, kakor je naš Bulič! Njegov sarkofag pa naj ustane do dolga vrata let praznen v večjih časih, da se na slovju našega jubilanta in naše učenjene domovine! —

Odkar se je razvila slovka v zemlji rational — vsej zgodovini pravilno tako — spoštujno počitno delo svojega bližnjega. Ni treba omenjati starih Grkov in Rimljjanov, ki se jasno

* Zivljenejši podatki splitiske

»Nove Dobre«

Polične vesti.

= Protič položi prisego v skupščini, Beograd, 20. oktobra (Izv.) Štefan Protič je danes naslovil na predsednika skupščine pismo, v katerem izjavlja, da sprejme mandat v kragujevaškem okraju in da položi prisego v skupščini. Obenem je proučil, da se akt prisega izvrši čimprej.

= Komunisti dvigajo glave! »Pobedac piše: Kakor običajno pri našem mnogim krikom, mnogo odredb proti komunistom, pa mir. Oni pa malo po množiču prihajajo iz svojih zatišij in pričenjajo izjavljajo. Cujejo se izgovori: podali so izjavlo, niso več komunisti itd. Med tem pa se ta teroristična banda javno sestaja po ulicah, ne da govorimo, kako sanjarjo o maščevanju! Mi pazimo na te teroriste in ostanemo pri svojemu; ne v Splitu in nikjer v Jugoslaviji ne sme biti komunizma!

= Odložen odhod antantne komisije v Albanijo. Beogradski Presbiro poroča iz Pariza: Ženavski dopisnik lista »Journal des Debats« javlja, da je antantna komisija, ki bi imela odpovedati v Albanijo v četrtek, prečakala odhod radi tega, ker eden izmed dolžnih članov ni hotel sprejeti tega mandata. Dopisnik smatra, da se bo mestno tega člana moglo takoj popolniti, tako da bo komisija lahko odpovedala prihodnji teden.

= »Vrnite nam našega cesarja! Monarhistična propaganda se širi po Avstriji in Madžarski že čisto odkrito. Avstrijska monarhistična stranka se je povspela do te smelosti, da je postala posebno spomenico veleposlanški konferenci. V tej spomenici zahteva ohnivitev stare avstromadijske monarhije. Spomenica naglaša, da je bilo s proglašeno republiko uzačovljeno le manj življev, kaiti ogrevali so se za njo v glavnem individui, ki se plašijo dela, tujci in različni zločinsko razpoloženi ljudje. To je vsa opora republikanskega sistema. Na povelje ni mogoče izpremeniti v republike podanikov c. in kr. apostolskega veličanstva. Spomenica se zaključuje z zahtevo: Vrnite nam našega cesarja!

= Hlinka proti zvezzi z madžarskimi klerikalci. Vodja slovaških klerikalcev poslanec Hlinka je v svojem govoru v Prešovu izjavil, da ne more biti budičje slovaških katolikov ne pri budimpeštaških grofih in ne v Varšavi, ampak edinole v Pragi. Skupno delovanje z madžarskimi klerikalci je nemogoče, ker so vsi sovražniki Slovakov, pač pa je mogoče sodelovanje s slovaškimi komunisti in agrarci. O slovaški avtonomiji ni izgovoril niti besedice.

= Češki listi in rešitev gornješleziskoga vprašanja. Zanimali so glasovi češkega tiska o rešitvi gornješleziskoga vprašanja. Vse časopisje se bavi obširno s tem predmetom. Češki piše med drugim: Poljski načrt za bodočnost so v glavnem vedno temeljili na Gornji Sleziji, kjer so bile ali, ki naj bi napravili Poljsko za dejansko velesilo. Bilo bi tragično in nepravično, če bi se vzele poljskemu narodu vse te nadade na možnost nadaljnega razvoja. Zveza narodov je hotela biti pravčina in je upoštevala v enaki meri poljske in nemške interese. »Narodni Listy«: Gornješlezisko vprašanje ni samo nemško, ampak evropsko vprašanje. To pomeni, da se je moralno ozirati tudi na pravčne zahteve Poljakov na podlagi versalške mirovine pogodbe. Zveza narodov je rešila to vprašanje na moralno-internacionalno politični podlagi. »Narodni Politika«: Nemčija dobila dve tretjini, Poljska pa eno tretjino dežele. Zato se more govoriti o nepravičnosti naših Nemčij. Vzemirjenje in Nemčija je psihološko razumljivo, pa se bo poleglo; gre le za posledico poraza. Zmagala je Francija, čeprav ne v polnem obsegu. Z našega stališča je treba pozdraviti rešitev, čeprav ni popolnoma v zmislu poljskih želja. Že v interesu naših trgovskih odnosa je Poljsko.

= Italijansko časopisje o rešitvi gornješleziskoga vprašanja. Nitijev »Paese« se jezi, ker je antanta unicila gornješlezisko industrijsko ozemlje, ki je eden redkih virov evropskega bogatstva.

izkazovali čast nim, ki so vse svoje življenje posvetili svojemu narodu, tudi ne n. pr. Francozov in Nemčev, zadostujo naj vzhled naših bratov Čehoslovakov, ki ne zamudijo nobene prilike javne proslave nesobljene dela onih, ki so živeli in še živijo za napredok svojega naroda. Ne samo hvala post,čet pravilnosti in priznanja zahteva, da se spominjam javno vseh onih, ki se »per eminentiam« odlikujejo s svojim delom. Vsako delo zaslubi nagrado, tem bolj delo, ki je nekaj več nego navadno ispolnjevanje dolžnosti.

V tem okviru se greši pri nas na račun narodne zavesti mnogo več nego misljijo razni činitelji. Prislo je že tako daleč, da se merijo zasluge splošnega kulturnega delovanja le še po strankarski pripadnosti. Eni ocitajo osebni kult, drugi nazadnjaško svetovno nazoranje, tretji proglašajo »desinteressement«, četrti pa sploh ne vedo, da so Jugoslovani in tako naprej! Navsezadnje pa se oglaši kdo, ki meni, da je Beograd le za Srbe, Maribor za Štajere, Zagreb za Hrvate in kvečjemu še za Prekmurje itd. Konkretnih slučajev ni treba navajati. Bilo bi jih preveč tu in tam. To dokusajo, da smo zanesljivni »kulturni separatisti«, da je tako ravnanje sploh še kulturno. Ravno kultura je najzanesljivejši medij za medobojno sproznavanje politične dife-

stva in pravil, da so ga dali zaveznički najbolj skrahirani in najnezmočnejši državi na svetu. List meni, da Nemčija vsled tega ne bo mogla plačati svojih reparacijskih dolgov in da bo morala vsled tega trpeti vse Evropo. Italijanski zastopnik pri Zvezni narodov pa je zadovoljen s to »strogim pravilom« in nepristransko rešitvijo. — »Popolno Romano« pa piše, da je Zvezna narodov še vedno zaslednjena od svojih versalških ustavniteljev. Nemčija se ne bo nikdar odpovedala odtrganim gornješleziskim krajem. Francija je ustvarila med Nemčijo in Poškodbo brezno sovraštva. List pravi, da ima Nemčija železna pljuč in da je Foch ne bo mogel nikdar zadušiti. — Iz teh kratkih citatov je zoper razvidno tradicionalno sovraštvo Italije napram slovenskim državam, ki se morajo končno združiti vsaj v gospodarskem oziru proti Italijanski megalomaniji in stregi glavo protislavenski politični kači.

= Italijanska politika v Srednji Evropi. »České Slovo« piše o novi orientaciji italijanske politike v Srednji Evropi pod vplivom nacionalističnih elementov. To je razvidno s stilizacijo Italije v zapadnoogrskem vprašanju. List pravi, da bo ta tendenca slabo vplivala na gospodarska odnose med Italijo in državami male antante, ki so se v zadnjem času pričeli tako lepo razvijati.

= Poljski delegat na Portorož. Varšava, 20. okt. Poljski poslanik na Dunaju Szarzat je imenovan za načelnika poljskega odposlanstva za konferenco v Portorož.

= Poljski finančni diktator. Ob najneugodnejši razmerah je nastopil novi poljski finančni minister Michałski svoje ministrstvo. Poljska ima skoraj 200 milijard mark notranjega dolga in 8 milijarde 35 milijonov frankov v izdatu dolga v inozemstvu. Razven tem se izdaja desetkrat več nego se prejema. Michałski pravi, da treba zviliti industrijsko produkcijo in povsod uvesti skrajno štedenje. Zato hoče zelo znati število državnih nameščencev in zase reklamuje pravico sveta pri vseh projektilih izdatkih, zahteva opustitev raznih sunjanj uradov in izbris vseh svot v državnem proračunu, ki nimajo zakonite upore. Finančni svet, o katerem diktatorski moči so toliko govoril, bo tvoj 15 članov.

= Britan Zvezni angleških in ameriških novinarjev. Zveza angleških in ameriških novinarjev je priredila v Parizu na čast ministarskemu predsedniku Briandu dne. Na pozdravnem govoru predsednika zveze je odviral ministarski predsednik, da bo odpovedal v Washingtonu, da bo pokazal, da hoče francoska vlada v interesu Francije in vseh drugih držav na svetu voditi politiko miru. Dokler bo na načelovali vlad, se bo trudil, utrditi mir in olajšati nemškemu narodu moderniziranje Nemčije ter skrbeti za to, da se spoštujejo in izvršujejo mirovne pogodbe. Končal je s tem, da je izrazil svoje prepričanje, da bo zadovoljila wahingtonska konferenca želje vsega sveta.

= Blivši francoški ministarski predsednik o zunanjem položaju. Na shodu socialističnih radikalcev je imel Painlevé govor, v katerem je rekel med drugim: Francija ne zasleduje nobene maščevalne politike. Ona hoče le gotovost, mir in izpolnitvene reparacije. Ovirov tvoji le še nemški militarizem, katerega korenine še niso izvravane in ki še vedno živi v svojih principih.

= Resni nemir v Rusiji. »Berliner Tidende« javlja iz Helsingforške: Vsi listi poročajo o nadaljnji resni nemirih v ruskih gubernijah Harkov, Orel in Kuban. Prebivalstvo je sovjetske uradnike prisililo, da so prenesli z zaplembami živil. Sibirija se brani sprejemati begunci iz pokrajini, kjer divata lakota.

= Nova liberalistična stranka na Madžarskem. Iz Budimpešte poročajo, da se je tam ustanovila nova stranka, katere program je vzpostavitev teritorialne integracije Madžarske. Za predsednika stranke je bil izvoljen blivši državni poslanec Ferdinand Urmanczy.

renciranih skupin. Toda grem predaleč. Je že tako, kdor more — noče, kdor pa hoče — ne more!... Tudi v tem obziru je Dalmacija pred nama.

Bil je že mrak, ko je solinski sokolski naračaj pred Buličevim Tuškulom pozdravil s krepkim »Zdravole! Lepa malo Sokolica pa nam je predala kito cvetja z ljubko dobrodošlico. Bili smo presečeni s fino nostrebo ljubeznih gospa v gospodarjenju. »Kosek« je dol klíčal in klíčal, mi pa bi najraje kar batali v prijetni družbi. Po prisrčni poslovitvi smo vendarje zapustili Buličev Tuškul in hiteli na parniki.

Na poti med rasvalinami Salone se je zdelo kakor da bi govorili temni zidovi o nočnih skrivnostih poganskih in krščanskih Rimjanov in Rimljankov, o slišnih prireditvah v amfiteatru, o verskih ceremonijah starih kristjanov, o prvih jugoslovenskih kraljih in kraljicah na dalmatinskih zemljih, o vsem, kar je bilo davno, davno...

Is lepih spominov nas je probudil komaj damski orkester na vrtu »Bela lega« orlač ob bajni razsvetljivosti v družbi gostoljubnega splitskega mestanstva.

Druži dan po zaključku kongresa je bil še zlet v romantični Omiš, katerega se pa nisem udelil, ker sva zelen hotela ogledati Split in se poslo-

Iz naše kraljevine.

= Kralj Aleksander Biankiniju. Naš novinarski starosta Juraj Biankinij je prejel naknadno v svojemu jubileju brzojavko, v kateri mu čestita kralj Aleksander na petdesetletnici njegovega zaslužnega novinarskega delovanja.

= Za spomenik Miloradu Draškoviču. Beogradsko »Pravda« pričenja na vso jugoslovensko javnost apel za zbiranje darov v svrhu postavitev spomenika umorjenemu ministru Miloradu Draškoviču.

= Hrvatski kmetje na potu v Sumadijo. Te dni gre okoli 200 hrvaških kmetov iz Zagorja in Međimurja v Sumadijo. Zlet je organiziran v Varaždinu, kjer se je zbralo nad 500 kmetov. Ker pa je mnogoč, da bi šlo tako veliko število kmetov naenkrat, so število zletnikov reduciralo na okoli 200.

= Vlada za dalmatinske ribiške. Ministarski svet je odobril kredit v 200 milijonov dinarjev za nabavo enega milijona dinarjev za nabavo potrebnih ribarskih potrebujev za načelo dalmatinske ribiške, ki bodo dobili potrebne za nabavno ceno.

= Vladna pomoč Hvaru. Z ozirom na izredno veliko škodo, ki jo je narušila filoksera v hvarske občini, je finančni minister dr. Kumanudi določil Hvaru prost uvoz šest vagonov češkoslovenskega sladkorja, ki ga je razdelila hvarska občina prebivalstva Hvara, Grabišča in Brusija. Finančni minister je poslal Hvaru denarno poslopje v znesku okoli 1.020.000 kron. — je morala občina s tem denarjem slediti uvozno carino.

= Največja jugoslovenska jedrnica, ki se je imenovala po sedaj »Quattro Novembre«, je v Novembtru, Šibeniku, v Splitu in Zagrebu v sestavu novoimenujajočega »češkoslovenskega jedrnika«. Državni sekretar za energetiko dr. Stojan Protič je dejstvo, da je akcija Stojana Protiča v Srbiji končala z neuspehom in da je Stojan Protič ostal v svoti politiki osamlein. Klub je naglašal nujno uvedbo volilnega zakona, ureditev konzularne službe v Južni in severni Ameriki, ki je iz gospodarskih ozirov nujno potreben. Klub je dalje poudarjal zahtevo, da se v redni skupščini na podlagi novega poslovnika izvoli odbor za zunanje posle.

= DEMOKRATSKI KLUB. — Beograd. 21. oktobra. (Izv.) Demokratični klub je imel v klubovih prostorjih včeraj popoldne sejo, na kateri je poročal predsednik Ljuba Davidović o političnem položaju, o pojedincih in o uspehljih akcijah Stojana Protiča. Naglašal je dejstvo, da je akcija Stojana Protiča v Srbiji končala z neuspehom in da je Stojan Protič ostal v svoti politiki osamlein. Klub je naglašal nujno uvedbo volilnega zakona, ureditev konzularne službe v Južni in severni Ameriki, ki je iz gospodarskih ozirov nujno potreben. Klub je dalje poudarjal zahtevo, da se v redni skupščini na podlagi novega poslovnika izvoli odbor za zunanje posle.

Telefonska in brzojavna poročila.

Kralj Aleksander.

= Beograd, 21. oktobra. (Izv.)

Po raznih glavnih mestih, osobito v Ljubljani in Zagrebu krožijo nekontrolirane, naravnost fantastične vesti o kralju Aleksandru. Te vesti prihajajo po večini potom italijanskih listov iz Trsta. Namen je prozoren. Vaš dopisnik se je obrnil na merodajna mesta in ih opozoril na te vesti. Glede bolzni kralja Aleksandra je dobil točno zagotovilo. General Žekov je sprejel obtožnico številnih uglednih politikov, generalov in diplomata za svedoke. Branitelji odklica krvido in soudiščo Žekova pri napovedbi vojne Srbiji in antanti. Ko je sodni dvor Žekova predložil, zakaj se ni poprej vrnil v domovino, je odgovoril, da so ga zavirale — tujce države.

= BOLGARSKO - MADŽARSKO PRIJATELJSTVO.

= Beograd, 20. oktobra. Presbiro poroča iz Budimpešte: Med Madžarsko in Bolgarijo se stalno vzdržujejo v kreplju odnosaji dobrega prijateljstva. Društvo »Trenutno« deluje med inteligenco in sploh v izobraženih meščanskih krogih. Pred nekaterimi dnevi je društvo v Budimu priredilo velik koncert, katerega so se udeležili vse odlični Bolgari, da bi se manifestirala solidarnost. Pri koncertu so bili navzoči tudi trije Japonci, ki se nahajajo na Madžarskem. Nedavno se je ustanovila bolgarska trgovska in podjetniška družba pod predsedstvom Ivana Stojanovitsa, bivšega poslanika v Sofiji, enega izmed najvzdanejših ljudi blivemu kralju Ferdinandu. V času vladanja Ferdinanda je bil Stojanovits kot upravitelj pošte in brzojava eden izmed glavnih agentov kralja Ferdinanda. Stojanovits je znan kot ognjevi germanofol.

= DEFINITIVNA RAZDELITEV GORNJE SLEZIJE.

= d Pariz, 20. oktobra. Zvezni narodov naznanja, da je šlezijsko mejo določila tako-le: Meja gre ob Odri od njenega prihoda v Gornje Slezijo do Niebočana in potem proti severovzhodu. Pri tem ostanejo pri Poljski občine: Hohenbirk, Adamowitz, Bogunick, Lisek, Surmin, Zwonowitz, Chwalencic, Ohojecz, Wilcza, Kriewald, Knorow, Preiswitz, Makosa, Končavice, Pavlowo, Ruda, Orjekow in Hohenlinden. Nemčiji pripadajo občine Ostrow, Markowicz, Babicz Burek, Stodol, Niederdorf, Pilchowitz, Nieborowitz, Hammer, Nieborowitz, Schönwald, Elligt, Sabrz, Sosnica, Mathesdorf, Zaborec Biskupic, Bobrek in Schomberg. Meja teče potem med Wiesbergom ki pripade Nemčiji, in Birkenheimom, ki pripade Poljski, ter teče potem proti severozapadu. Nemčij pripadajo občine: Korf, Miehowic, Stolasovic, Ptakovic, Larischhof, Miedar, Neudorf, Dwor Kottenlust, Potempa, Kelc, Zawacki, Pluder, Peterdorf, Kleinlaiewic, Skridlowic, Kwestian, Cielna, Cziasnaw in Sorowski. Poljska dobi te občine: Sarlaj, Racienko, Trockenberg, Neurenten, Altrepert, Altarnowic (Rybna), Piasetza, Borušovic, Mikolaska Drahthammer, Brusiek, Wüstenhammer, Kokotek, Košmidler, Pawonka, Spiegelfeld, Grossladewnik, Gliwie, Kohčic in Lissau. Severno od zadnjega kraja se strinja meja s staro državno mejo do točke, kjer dosegajo že določene meje med Nemčijo in Poljsko.

= VELIK VIHAR V PARIŠKI ZBORNICI.

= Pariz, 20. oktobra. (Izv.) Povodom razprave o zunanjosti politiki Francije je nastal v zbornici velik vihar. Poslanec Mandel (pristaš v osebni tajnik Clemenceau) je ostro napadal vlad. Kritiziral je politiko sedanje vlade glede izvedbe versalškega miru. Došlo je do incidentov. Parlament se moral zapreti in zastražiti.

= BEG IZ BURŠKE.

= d Praga, 20. oktobra. »Trbuna« poroča, da prestopa dnevnec 500 beguncov iz Burške češkoslovaško mejo, zlasti delavci in intelektualci, ki so pobegnili iz strahu pred zasedanjem Horthyleve vlade. Ker se s prihodom teh emigrantov več brezpos

Dnevnne vesti.

V Ljubljani, 21. oktobra 1921.

— »Demontiranje slovenstva!« Se-paratisti, o katerih se ne moremo ubrani domnevanja, da ne zasledujejo čistih namenov, so izmislili novo geslo, ki naj ustvari v slovenski javnosti nevoljo in ogroženje proti državi in proti srbskemu delu našega naroda, geslo o demontirjanju slovenstva. Vprašamo gospode, ki si nepoklicano prisvajajo pravico nastopati kot reprezentanti naših kulturnih institucij, naj nam točno in precizno povedo, kdo hoče demontirati slovenstvo? Naša država? Naša vlada? Beograd? Kdo je tisti junak, ki si drzne to trditi? Ali ni idejna lopovčina, aka si gotovi ljudje v bolni svoji domišljiji izmišljajo take bedaste žagerje zgorj v to, da bi presleplili, zavedili in zastrupili ljudske mase, dasi vedo prav dobro, da smo slovenstvo s svojo na rodno državo pravzaprav sele montirali, tisto slovenstvo, ki je preje pod nemško pesto že umiralo? Zato pravimo: propalica tisti, ki govorijo demontiranju slovenstva v času, ko je pri naši državni jeziki slovenski, ko so vsi uradni slovenski, ko so slovenski vsi učni zavodi od prvega do zadnjega, skratka, ko je Slovence na svoji zemlji svoj gospod! Kdo bo šel za takšnim Spitičevim? Pošten Slovenc, ki ljubi svojo jedva vsniklo svobodo, in ki jo zna tudi osentiti, gotevo no! Za Spitičevi ne gremo!

— Kaj pomeni to? »Slovenec z dne 20. t. m. je priobčil tole notico »Poslovilni dan za rekrutovo. Prihod, njo nedeljo, dne 23. t. m. dopoldne ob 9. uri priredi Dakanijski odbor v »Kamniškem domu v Kamniku skupni poslovilni dan za fante, kateri bodo šli s 1. novembrom v vojakom. Govorili bodo govorniki: poznavalci vojaškega življenja. — Ako uvažujemo sistematično gonitvijo klerikalnih listov proti armadi, tako upoštevamo, da klerikalci na svojih shodih zahtevajo, da se uvede pri nas milica mesto stalne vojske zakaj, to vemo vsi, smo si lahko na jasnem, kaj nameravajo klerikalci s svojim »poslovilnim« dnevom za rekrutovo. Naša armada je za nas noli me tangere je svetinja, ki je ne damo blati, ker je edino jamstvo za našo boljšo bodočnost in zalog za odrešenje naših podjavljivih bratov. Zato kličemo: roke proč od naša armade! Naša oblasti pa pozivamo, da z vso energijo v kali zaduže vsak poskus razkroj naša armade in naša poskus prihaja od te ali one strani!

— Malo odgovora. Nekd »praktični sodniki« meni, da sta moja dva članka o našem kazenskem zakonodajstvu v »Slov. Narodu« več škodovala, kar koristila. Mislim, da je še prav posebno pri nas naloga znanstva, da pomaga pri zgradbi naše mlade države, četudi le z opozarjanjem na storitve napake. Zato naj mi moj gospod kritik ne zameri, če ostanem pri svojih trditvah in popravim nekaj njegovih znut: 1. Sodnik ne sme biti pravotvoren, ampak to je le zakonodajalec; 2. zakon je v momentu, ko je obnaroden, preračunati le po faktično z danim besedilom izraženih idejah, ne pa po tistih idejah, ki so zakonodajalcu ostale v peresu; 3. argument, da bi ostali tiskovni vsebinski delikti ob morebitnem ukinjenju potre brez sodnika, ker izrednih sodišč ni več, dokazuje preveč, torej nič; po istem razlogovanju bi ostal brez sodnika tudi umor, uboj itd.; 4. v internih sejah se ne sme ugotavljati delanskih okolnosti, razen ako se hoče ubiti moderno pravno postopanje, ki zahteva, da se pretres dokazov vrši edinole po izvedbi dokazov neposredno pred tistem sodnikom, ki naj jih oceni. — Nisem pisal, da bi sodnike begal, ampak v najboljši nameri, da opozorim merodajne činitelje pri zakonodajstvu na to, kar naj se po mojem skromnem mnenju popravi. Sicer pa imamo stalni zakonodajni svet ministra pravde, v katerem sede juristi iz vseh pokrajini naše kraljevine. Zakaj se jih ne vpraša o zakonskih projektih za mnenje vsa pismeno, da ne bo preveč stroškov? — Dr. Metod Dolenc.

— Kako presojojo Nemci našo valuto? Dočim naši avtonomisti in separatisti vedno le zabavljajo na našo državno upravo in s tem vedoma škodujejo plačilni zmožnosti našega denarja, so Nemci v raju, da vsakako »ugega naziranja v tem oziru. Tako pozivlja neki razširjen rokodelski strokovni list v Lipsku nemške rokodelce, naj obvarujejo svojo pozornost radi izvoza nemških izdelkov edinole na novo jugoslovensko državo ki je tudi z ozirom na stanje svojega denarja v položaju, večje množine nemških rokodelskih izdelkov pokupiti. Tačko se ceni naš položaj v inozemstvu, kaj pa delajo naši znani tudi Jugoslovci?

— Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani naznana, da bodo njeni uradni prostori dne 24., 25. in 26. oktobra t. l. zaradi snaženja za stranke zaprti.

— Pozor pred liram! Poroča se nam: Iz zasedenega ozemlja — z Goriškega in vinavske doline prihajojo k nam ljudje z italijskimi lirami ne da bi jih zamenjali za naš denar. Med temi papirnatimi lirami

pa jih imajo zlasti mod bankovci po 100 lir več tacih, ki so stare izdaje in že davno brez veljave. Kdor prev zame takie star bankovce po 100 lir in ga plača ali vračuni po kurzu 1:9, je prav poštano opeharjen! Kar pa je najzanimivejše pri tem, je to, da hočejo gotovi ljudje k nam predvsem z namenom, da razprečajo tak neveljaven denar za naše kraje, odnosno dinarje! Zato pozor zlasti trgovine, gostilne in kavarne — Podpis državnega posojila med slovenskimi železnicami. Osobje državnih železnic na slovenakem ozemlju je podpisalo 731.800 K 7% investicijskega državnega posojila.

— Državnega investičnega poso-

jila so vlagatelji Mestne hranilnice ljubljanske podpisali pri hranilnici K 4.167.400 —, t. j. samo za K 597.900 manj nego vseh osem naših avstrijskih vojnih posojil.

— To se mora nehati! Višji šolski

svet, odnosno minister prosvete, je na-

stavljal za naše osnovne in meščanske

gole potrebno število učiteljev in uči-

teljic za pouk naše dece v srbohrva-

ščini. Klerikalci pa so začeli v zadnjem

času sistematično konjo proti tem uči-

teljem in učiteljicam v »Slovencu« in

»Novem času«, da bi jim ogrenili službovanje pri nas. Nadejam se, da bo

šolska oblast energično nastopila proti

tej gonji.

— Smrtna nesreča. Dne 17. t. m. je iz Ljubljane prihajajoči večerni osebni vlak med postajama Kresnice in Litija povzročil rudarskomisarijo Ludvika Bonča. Bil je takoj mrtev. Bonča, rojen Idričan, je bil mlad, nadaren rudniški inženjer, priljubljen pri svojih stanovalskih tovariših, kateri njegovo nenadno tragično smrt obžalujejo. Bodil mu blej snomin!

— Tajanstvena avtomobilna ne-

sreča. Pod tem naslovom prinašajo

marsikovski listi skrivnostno zavito po-

ročilo na račun avtomobila okrajnega glavarstva. Kakor smo izvedeli, ni na

neneči prav nič tajanstvenega, tudi ni

razbiti avto last okrajnega glavar-

stva, marveč gradbene sekcijs. Sofer

Bauman je v sredo zvečer povabil na-

tačnikovski zvon. Št. 10. im-

slediče vsebino: G. G.: Iz ostaline Jos.

Murina - Aleksandrova. — Ivo Šorli:

Zgodbe o nekaterih krščanskih čedno-

stih in nečednostih. — Dr. Ivan Prijatelj:

Duševni profili naših prenorditev-

- Alojzij Gradišnik: Ardegast. —

Marija Kmetova: Fma. — C. Goljar:

Na straži. — Ivan Albrecht: Tako bolno.

— Iva Zorec: Bera. (iz povesti zeleni kader.) — Stano Kosovel: Komu naj žije? — A. P.: Lastovka. — Alojzij Gradišnik: Kostanjevica. — J. K.: Lite-

rarna crtica. — Književna poročila. — Kronika. — Novo knjige.

— Stussinerjeva zbirka. Pred

nekaj leti je v Ljubljani umrl pošt.

ni nadkontrolor Stussiner, ki je bil

preko kranjskih meja dobro poznar

kot zbiralec žuželk, polžev itd. in

tudi kot znanstven pisatelj na tem

polju. Svoje krasne zbirke je zapu-

stil svoji sestri, ki je pri njem živila.

Za te zbirke, ki bi morale ostati v

domovini in gotovo ne spadajo nikam

drumam, nežo v naš muzej, obstaja nevarnost, da gredo drugam.

Gospodinčna Stussinerjeva je

iz matičnih ozirov prisiljena

zbirke prodati. Ponudbo ima od

dovrnega muzeja na Dunaju. Ljub-

šči bi ji bilo, če ostane živilensko

delo njenega brata v domovini. Mu-

zejski ravnatelji, kakor tudi drugi

zastopniki interesirani našo javno-

sti, so si te zbirke že pred doljim

časom ogledali in se o njih izražali

zelo navdušeno, rekoč, da to mora

pri nas ostati. A po nežno je najbr-

že iz finančnih ozirov vse zoper za-

spalo. Ali ima naš muzej, odkar je

umrl prof. Gvidon Sajovic, sploh

koga, ki se zanimal za zoologijo in

biologijo? Sajovic je na Stussiner-

jevih zbirkah sam delal. Obstaja

tuji izgled da pojde zbirke v Za-

greb ali Beograd. In te zbirke imajo

ravno za Jugoslovijo dočišči po-

meniti, kajti Stussiner je zbiral zlasti v

Slovencih in po Balkanu. Danes nima

morda še noben muzej enotne in

pregledne zbirke žuželk in polžev

iz tega dela Evrope. Opozarjam

te, da sicer že strašno star, a lokaliziran

na slab.

— Že treti! figov sadež. Letošnje

izredno vreme nam je prineslo zdaj v

poznejen izrednost v prirodi. Figov

dvoje g. Skofa, župana v Krčevini

pri Mariboru je obrodilo te dne že tre-

ti dozoreli sadež.

— Oki si je ranil Štukelj Stefan.

Štukelj je v gozd trujevo mejo, pri tem

pa ga je voja ranila na levo oko.

— Dvigalo ga je udarilo. Dinic

Franc, delavec pri gradnji palade

Ljubljanske kreditne banke, je stal po-

leg dvigala. Ker se ni pazil, ga je dvi-

gal pričnilen na glavo.

— Z drevosa je padel. Zupanc

Fran, sin toboga delavca iz Rožne

dolina, je v otroški razpoloženosti ple-

zel na drevje. Pri tem pa je padel s

drevosa in si pri padcu ispanil obe

ogoni. Obo omemjeni tovarni bodo

vajenci ohranili v dobrem spominu.

Poizvedbe.

— Zgubila se je torbica (taška), z lrami, zlato, uro in nekaj dinarjev v Figovec do Ježice. Pošten najdljejši način je odda proti dobrini nagradi na upravo z Slov. Narodac.

— Narodni knjigarni je bilo dne

18. t. m. pomotoma vzeta uradna štam-

pilja in firmo in blazinico. Dotično

osebo se prati, da jo vrne. Obenem

opozarjam, da je občinstvo, da ne

zadeti klici siorabi. Delavska

organizacija je izdala komunikat, v katerem navaja že dosedanje popustive

